

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Hemels onderwijs in de nacht

"Maar terstond sprak Jezus hen aan, zeggende: Zijt goedsmoeds, Ik ben het, vrees niet."

(Mattheus 14 vers 27)

Menigmaal geeft de Heere Zijn kinderen onderwijs in de nacht. Zegt David niet in Psalm 17 vers 3: *"Gij hebt mijn hart geproefd, des nachts bezocht."*

Zo is het ook in deze geschiedenis, waaruit onze tekst is genomen. De Heere Jezus heeft Zijn discipelen geboden het meer over te varen, terwijl Hij alleen blijft om te bidden op de berg. Maar het gaat niet zo als ze denken. Een sterke wind is hun tegen, ze Vorderen maar langzaam, en de zee wordt al onstuimiger. Het Griekse woord dat hier gebruikt wordt, drukt het heel sterk uit: zij werden gepijnigd, geteisterd. En dit hevige noodweer duurt de hele nacht. Het is inmiddels de vierde nachtwake geworden, zo tussen 3 en 6 uur 's morgens.

En temidden van die onstuimige golven en gierende winden zien zij daar in de verte een lichtende gestalte op het water, die ook nog steeds dichterbij komt. Een gestalte in de gedaante van een mens, maar dat kan geen mens zijn. Niemand kan lopen op het water en zeker niet in zo'n geweldige storm. De discipelen, ze weten er geen raad mee en zien in die gedaante een spooksel, dat hen in die diepte in zal sleuren. Die gedachte jaagt hen schrik aan, ze worden ontroerd, ze schreeuwen het uit van angst.

Ze denken er geen ogenblik aan, dat het hun Meester kan zijn, Die hen in deze moeilijke nacht komt ondersteunen. Ze hebben er niet aan gedacht, dat Hij het zou kunnen zijn, Die hen hier in de storm niet zal laten omkomen.

Nee, ze denken enkel aan een spooksel en in bange doodsnoed schreeuwen ze het uit. Wat blijkt hieruit hoe weinig kennis ze nog hebben van Christus en hoe groot nog de macht van het ongehoof bij hen is!

En dan, klinkt het uit de mond van die witte gedaante op het water: *"Zijt*

goedsmoeds, Ik ben het, vrees niet."

Hier toont Christus in de eerste plaats Zijn absolute heerschappij over alle geschapen dingen. Hij is het Die daar wandelt op de golven, alsof Hij wandelt door de straten van Jeruzalem. Diezelfde golven, die het scheepje beuken, opbeuren als een lucifershoutje en weer neer werpen in de diepte, gehoorzamen aan de Zoon van God en dragen Zijn lichaam gewillig als een rots. Hier geschiedt een wonder, dat door de natuurkunde niet te verklaren is, waarvan alle wetenschappers zullen zeggen: dat is onmogelijk. Maar wat voor mensen nu onmogelijk is, dat is mogelijk bij God. Hij, Die de zee geschapen heeft, kan Hij niet tot diezelfde zee zeggen: Draag Mij als rots? Ja, toch!

Wat ligt hier toch een troost in, lezer. Zie toch dat alle dingen Hem onderworpen zijn. Alles wat u kan benauwen, het ligt onder Zijn macht. De golven, die het scheepje stuk dreigen te slaan, de wind die hen tegen was en benauwde, het ligt alles onder Zijn regering, ze kunnen niet verder gaan dan Hij wil. Zie dat toch eens in uw leven. Al wat u benauwt en al wat u vreest, het kan niet verder gaan dan Hij het toelaat.

En dan komt er een drievoudige moedgeving uit Zijn mond: *"Zijt goedsmoeds, Ik ben het, vrees niet."* Het eerste wat Hij zegt is: Grijp moed. Hoe menigmaal heeft de Heere zo gesproken tot degenen die in de nood van hun bestaan tot Hem kwamen. Daar was de geraakte op zijn bed, gebracht aan de voeten van de Heere Jezus. Hoe klonk het uit Zijn mond: *"Zoon, wees welgemoed, uw zonden zijn u vergeven."* Grijp moed, wil zeggen: leun nu maar geheel en al op Mij.

In de tweede plaats klinkt het uit Zijn mond: *Ik ben het.* Wat kan een ziel meer troosten, dan dat de Heere zegt: Ik ben het. Heeft de Heere het al niet laten verkondigen door Jesaja: *"Zie hier ben Ik, zie hier ben Ik."* Waar heeft de ziel in vrees en zorg meer behoefte aan dan dat de Heere zegt: Zie, hier ben Ik, uw

Heiland, uw Verlosser. Bidt de kerk niet in Psalm 35:

Vertrouwt mijn ziel in haar gewezen

En zeg haar: 'k Ben uw heil alleen.

En tenslotte komen de woorden *'Vrees niet'* over Zijn gezegende lippen. Nee, als Hij nabij is, dan behoeft de ziel niet te vrezen. Niets maakt mijn ziel vervaard. Dan is het waar wat de dichter zingt in Psalm 118 vers 3

De HEER' is bij mij, 'k zal niet vrezen

De HEER' zal mij getrouw behoeven

Daar God mijn schild en hulp wil wezen

Wat zal een nietig mens mij doen.

Zo vertroost de Heere Zijn vreesachtige kinderen op een drievoudige wijze. Welk een onderwijs in de nacht. Hoe leer ik daar steeds meer mijzelf kennen, als een dwaas en hulpeloos schepsel, maar hoe meer schittert daar Zijn opzoekende liefde, Die Zijn kerk niet laat omkomen in ramp of tegenspoed.

Geliefde lezer, mag ik het u vragen: kent u dit hemelse onderwijs in de nacht?

Nog wil Hij om dit onderwijs gebeden zijn.

Zalig hij, die zo Jacobs God ter hulpe heeft!

A.A. Egas

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie van ds. A.A. Egas opgenomen over Mattheus 14 vers 27. Ds. M.C. Tanis schrijft over 2 Tim. 4:3 en 4 onder het opschrift "Paulus' laatste aansporing tot standvastigheid". Ds. P. Roos levert een bijdrage over Arminianisme naar aanleiding van het proefschrift van dr. W.A. den Boer. Ds. P. den Butter vervolgt zijn serie over de woorden van Agur en schrijft een column getiteld "preek-lezeressen." Ds. K. Hoefnagel schrijft in zijn vragenrubriek over Avondmaalschroom. Zelf schrijven we een artikel over Willem Teellinck, de vader van de Nadere Reformatie en boekbesprekingen, waaronder een uitgebreide over de taal van de Statenvertaling.

Ontmoetingsdag Urk

De volgende ontmoetingsdag zal D.V. gehouden worden zaterdag 20 september op Urk in de "Eben-Haëzerkerk". Sprekers: s morgens ds. K. Hoefnagel en ds. L.W. van der Meij. s Middags; ds. M.A. Kempeneers en ds. A.A. Egas.

Ambtelijke praktijk

PAULUS' LAATSTEAANSPORING TOT STANDVASTIGHEID

2 Tim. 4: 3 en 4

Welk een verschil is er tussen Paulus en Timotheüs. De dagen van Paulus zijn geteld. Hij weet het. Vandaar zijn schrijven aan Timotheüs dat de tijd van zijn ontbinding aanstaande is (vers 6). Timotheüs zal nog verder het leven ingaan. Hij zal zijn taak moeten voortzetten. De ambtelijke dienst neemt geen einde. Nu is Paulus niet los van zijn tijd. En dat bijzonder voor Timotheüs en heel de kerk des Heeren.

De tijdgeest

Aan de tijd en zo aan de tijdgeest mag Timotheüs niet voorbijgaan. Er mag ook niet gemakkelijk over gedacht worden.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl. Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk. Abonnementsprijs € 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Vereenigde Staten en Canada 8 dollar per jaar. Advertenties € 0,39 per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Verschijsning volgende nrs.

Het volgende nummer van ons blad zal in verband met de vakantietijd D.V. donderdag 14 augustus verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 7 augustus. De volgende nummers zullen D.V. verschijnen 4 september en 18 september.

AvH

De tijd die komt is zeer gevaarlijk. Aangrijpend. Moedbenemend. Maar ook troostvol. Er is wetenschap bij de Heere. Wat Hij weet, houdt Hij niet voor Zichzelf. De Heere spreekt ervan. Wijst erop. Roept ertoe op om er bij te leven. Te bidden voor wat komt en komen zal. Om getrouw te zijn en gelovig door te gaan met het Woord en de verkondiging van het Woord. Op dat Woord van de Heere en de getrouwe verkondiging daarvan zal men zich moeten richten. In de houding dient dit gezien en bemerkt te worden. Vandaar dat de alwetende Heere Paulus Timotheüs laat schrijven: Er zal een tijd zijn, wanneer zij de gezonde leer niet zullen verdragen (vs. 3a). De woorden "er zal een tijd zijn", doen ons denken aan wat er staat in hoofdstuk 3 vers 1. In de laatste dagen ontstaan er zware tijden. Waarin dat blijkt wordt door Paulus duidelijk aangegeven in de verzen 2-9. Met overtuiging schreef Paulus het woord: weet dit. Twijfel er niet aan. Leef er bij. Bij die laatste dagen, die de eindtijd aangeven, behoort de gezonde leer. Paulus heeft het reeds gehad over de gezonde leer. We kunnen het lezen in 1 Tim. 1:10.

Gezonde leer

Nu is de gezonde leer het gepredikte evangelie, de apostolische verkondiging. De leer, die naar de godzaligheid is en waarbij de godzaligheid, de godsvrucht betrokken is. Gezonde leer is de zuivere, ware verkondiging voor hart en leven. Het is de leer die de toets van Gods Woord kan doorstaan. Waarvan gezegd kan worden: zo zegt de Heere. Die leer nu schrijft Paulus is gezond. Gezondmakend hart en leven. Beide, hart en leven, worden door het Woord des Heeren en de Geest des Heeren gezuiverd van de dood, het bederf der zonde en het ongeloof. Nu zegt Paulus dat de tijd komt dat men die leer niet zal verdragen. Een treffend verschijnsel. Nu dient onthouden te worden, dat Paulus niet het oog heeft op mensen buiten de kerk, tot welke categorie zij ook mogen behoren. Hij denkt wel aan hen. Hij heeft op de weg die achter ligt veel tot hen en met hen gesproken. Zelfs gebeden. Ook denkt hij niet aan jongeren of ouderen die het

af laten weten. Die loslaten waarbij zij opgevoed zijn. Die nu zeggen: ik doe er niet meer aan. Of: voor mij hoeft het niet meer. Zeker, aan hen ging Paulus niet voorbij. De uitverkiezing was voor hem en zijn werk een troostgrond, maar geen rustgrond in die zin: die zalig moeten worden, die komen er wel. Die geest bezielde Paulus nimmer. Daar mag vandaag wel aan gedacht worden. Want waar Paulus op wijst is hoogst actueel. Paulus heeft het over mensen die godsdienstig zijn. Niet kerkloos. Maar personen die de gezonde leer niet kunnen verdragen. Niet dulden.

Hun houding

De prediking die zij horen is te. Vul nu maar in. Laten we wat Paulus schrijft maar vertalen naar vandaag. Want we zitten midden in die tijd. Met een prediking van voor 1940 of na 1950 kunnen verschillenden niet meer uit de weg. Men zoekt eigentijdse prediking. Een prediking waar je wat aan hebt. Waar je wat mee kan doen. Elementen als onderwijzend, onderzoekend, het zich kunnen bedriegen, behoren tot het gepasseerde station. Ze vormen een belemmering voor geestelijke bloei vandaag. Nu wil dat niet zeggen dat er met taal en stijl geen rekening moet gehouden worden. Er dient duidelijk, kernachtig gesproken te worden. Waar jongeren in het luisteren moeite mee hebben, moet overdacht worden en waar nodig is moet er correctie of aanvulling zijn. Men is dienaar van heel de gemeente. Echter de inhoud van de prediking, van de leerstof, moet onveranderd zijn. Vandaar ook het Paulinisch vermaan: predik het Woord (2 Tim. 4:2a). Voluit het Woord. Alleen het Woord. Nu is het erg dat er zijn die het onder de gehoorde prediking, de gezonde leer, niet kunnen uithouden en iets anders begeren. Paulus schrijft: men zal kittelachtig van gehoor zijn (2 Tim. 4:3b). Dat wil zeggen dat men graag iets wil horen dat het oor streelt. Men verlangt geen onderwijs uit het Woord. Geen tucht, noch minder bestraffing. Alleen maar streling van het gevoel. Of wat het denken bevredigt. Of naar eigen denken is. De diensten zijn ook te saai. De preken maken je niet blij. God vindt ons toch zo waardevol. Hij is vol liefde ten opzichte van ons. Daar moeten we bij leven. Dat geeft blijdschap. Die blijdschap neemt toe wanneer je denkt aan wat Christus Jezus naar de wil van God voor je heeft gedaan. Zo gaan we op naar Jeruzalem. Met een jubeltak in de handen. Het lied stimuleert dit ook. Voor het aanvullende lied moeten we dankbaar zijn, want de Psalmen brengen ons niet op de juiste toonhoogte. De liederen verhogen de diensten. Welk een sfeer is er zo in de

diensten. Wat heeft men in en aan ouderwetse erediensten? Starheid, saaiheid. Laat die mentaliteit niet bij ons overwaaien. Zeker mag er geen geest van zelfvoldaanheid zijn. Zelfs in geen enkel opzicht. Maar voor opzij drukken moeten we niet bang zijn. Het goud in de Psalmen blinkt en laten we dit in de gemeentezang laten horen. Welk een rijkdom bevatten de Psalmen. Zij zijn onovertrefbaar. Het Bijbelse lied en een goede begeleiding doen veel. Wie het weet belijdt van harte: hoe lieflijk hoe vol heilgenot, o Heer der legerscharen God, zijn mij Uw huis en tempelzangen (Psalm 84). Nu zegt Paulus in 2 Tim. 4 dat er een tijd komt dat men leraars zoekt naar eigen smaak en dat aantal leraars zal niet gering zijn. Men komt van de één tot de ander. Het oor wil alleen maar horen tot bevrediging. Men heeft zijn eigen groep.

Ons land

Nu kan men in ons land overal terecht. Reformatorisch, evangelisch en oecumenisch. Van rechtzinnigheid tot vrijzinnigheid. Te kust en te keur. Overal heeft men de Bijbel in de hand en spreekt men uit de Bijbel. Maar het is zeer verschillend. Er zijn twee uitersten. Een starre opstelling of een verwarrende opstelling. Enerzijds het optrekken van eigen kerkmuren. Anderzijds het neerhalen van die muren. Want welke betekenis hebben die vandaag nog? De overstap wordt ook gemakkelijk gemaakt. De overdoop raakt ook in. Men redeneert als volgt. Mijn doop was de keus van mijn ouders. Ik werd gedoopt. Maar ik was het mij niet bewust. Mijn kinderdoop betekent niets voor mij en zo doet die doop mij niets. Maar nu de overdoop. Wat heb ik daar niet van gehoord en gezien. Wat kan het overdoopen doen in je leven. Het geeft levensverrijking. Levensverzekering. Levensvreugde. Nu dreigt het gevaar dat de overdoop een eigen plaats dreigt te krijgen in de kerk. Zelfs onder ambtsdragers. Hoe noodzakelijk is te blijven bij wat Paulus schrijft over de gezonde leer. De leer van Jezus Christus de Heere. De leer van de profeten en de apostelen. De leer van Gods Verbond en Woorden. Vertolkt de eeuwen door. Vanaf de reformatie. Vastgelegd in de drie formulieren van Enigheid. Die spreken van het belijden van de kerk. Ze zijn van gisteren, maar ook voor vandaag. De belijdenisgeschriften moeten legitiem blijven. Ze dienen steeds te leven in de kerken. In de harten, met daarbij Hebr. 13:7. Gedenkt uwer voorgangers die u het Woord Gods gesproken hebben en volgt hun geloof na aanschouwende de uitkomst hunner wandeling. Timotheüs nu moest in getrouwheid gaan in het spoor van de vaders. Een

spoor getrokken door de profeten en de apostelen. Zonder bevreemd te zijn als het Woord wordt tegengesproken of zelfs afgewezen. Ook niet zwijgen wanneer het komt tot enige afzwakking van een stukje leer of leven. Hij moet zich nimmer laten verleiden tot het bevredigen van mensen of tot het mee willen tellen. Tijden veranderen en daarom wij met hen. In zijn testament, zijn laatste brief, heeft Paulus met nadruk gezegd: benaastig u om uzelfen Gode beproefd voor te stellen, een arbeider die niet beschaamd wordt, die het Woord der waarheid recht snijdt, 2 Tim. 2:15. Wanneer dat praktijk is, dan staat het woord 'aangepast' niet in het woordenboek. Wel de woorden duidelijkheid en verduidelijking. In dit verband is bestudering van het boek Handelingen dringend nodig. Daar vinden we genoemde trefwoorden in de praktijk. Handelingen 26 moet maar veel gelezen worden. Waar en hoe heeft Paulus gesproken. Ook wat de inhoud betreft. Paulus is nog niet ten einde met de aanduiding van de komende werkelijkheid: en zij zullen hun gehoor van de waarheid afwenden en zullen zich keren tot fabelen (vs. 4).

Fabels: Niet te scherp

Daar zouden we aan kunnen denken. Moest Paulus dat wel zeggen. Ik heb anders verwacht. Een gedachte die vandaag leeft. Spreekt tot ons zachte dingen. Dat wordt hier en daar gehoord. Nu is Paulus geen heldhaftig persoon. Wel iemand die liefheeft en het eeuwig

welzijn op het oog heeft. Het eeuwig behoud. In dat licht nu is de liefde scherp. Vandaar dat Paulus er geen doekjes om windt. Van het betrouwbare, zaligmakende Woord keert men zich af tot wat geen enkel nut heeft noch minder iets oplevert. Men hoort en leest van fabels. Mythen. Van Dale zegt in zijn woordenboek: een mythe is een ongegrond verhaal. Als juist aanvaarde, maar ongefundeerde voorstelling. Waar Paulus op doelt weten we niet precies. Maar hij maakt korte metten met aan wat bekend is van de zogenaamde ware leraars. Ze laten hun woorden strelend horen. Mensen worden ermee zoet gehouden. In slaap gewiegd. Veilig gerustgesteld voor de eeuwigheid. Is het vandaag anders? Die ijver, die inzet, is niet van de lucht. Prikkelende woorden en meeslepende muziek doen het. Daar heb je wat aan. Het wordt erin gestampt of ingedragen: God houdt van je! Jezus is voor je gestorven. Geloof het! Geloof het! Doe je het, dan is alles in orde. Zo gaat men slapend, niet 'inslapend' naar de eeuwigheid. Willen we reformatisch calvinistisch zijn, dan hebben we bijzonder vandaag een hele taak. Eerlijk, oprecht, vol liefde, naar het Woord van de Heere met mensen omgaan. En zelf steeds staan onder de tucht van Gods Woord. Met het gebed: Maak mijn voetstappen vast in Uw Woord en laat geen ongerechtigheid over mij heersen. Psalm 119:133.

M.C. Tanis

Kerkelijk actueel

ARMINIANISME

De vorige keer wijdde ik enkele zinnen aan de op handen zijnde promotie van W. A. den Boer; ik kon slechts afgaan op een paar door hem gemaakte opmerkingen in het RD. Deze uitspraken wekten de indruk dat den Boer Arminius wilde zuiveren van ongegronde verdachtmakingen. Dat is een zaak, waar we waardering voor kunnen hebben. Niemand mag lichtelijk op geruchten veroordeeld worden. Hoe is nu, na de promotie, de eigenlijke stand van zaken?

Kerkelijke vragen

Pof. Selderhuis heeft blijkbaar ook aan gevoeld dat deze promotie voor de naam van "Apeldoorn" gevolgen zou kunnen hebben. Hij verklaarde immers dat deze zaak "een gewonnen gevecht is, ook voor Apeldoorn, omdat het met dit proefschrift getoond heeft ook te kunnen omgaan met personen die non grata zijn, en daarbij vasthouden aan de eigen grondslag." Dit "non grata" komt echter enigszins onder druk te staan als den Boer bij Arminius een waardevolle bijdrage vindt vanwege zijn kritiek op de heersende theologie van die

dagen. Daaronder zullen we o.m. de Synode van Dordt moeten verstaan? De uitspraak van de promotor wekt voorsnóg enig vertrouwen in een goede afhandeling van deze discussie. Niettemin is er onrust ontstaan rond deze studie. Dr. W.J. Van Asselt heeft tijdens de promotie opgemerkt: "U schaat zich in de rij van onderzoekers die Arminius als een gereformeerd theoloog beschouwen. Als u gelijk hebt, moet dat voor de Theologische Universiteit Apeldoorn even slikken zijn geweest. De vraag is óf u gelijk hebt." Niet vreemd dus dat er al geslikt werd in de kolom-

men van ons blad, ruim een week van tevoren.

Er werden door meerderen vragen gesteld, die toch niet duidelijk beantwoord werden. Ik meld er uitdrukkelijk bij dat ik afga op het verslag in het RD. Maar zinnen die tussen aanhalingstekens zijn gezet, zullen ook letterlijk in die vorm uitgesproken zijn. Jammer dat "De Wekker" nog geen helderheid heeft geboden in de zaak. Er werd in ons kerkelijk orgaan opvallend weinig aandacht besteed aan deze gebeurtenis. Hopelijk komt dat nog. Bladen als "De Wekker" en "Bewaar het Pand" willen de lezers toch graag eenvoudige voorlichting geven over allerlei theologische publicaties en data. Verkeerde indrukken, die gewekt worden, kunnen op die manier dan weer recht gezet worden.

De vraag kan gesteld worden, of dat dan moet? Ik denk van wel. Tot nu toe was het doorgaans zo dat Arminius niet als een voluit Gereformeerd theoloog werd beschouwd. Hij werd geschaard onder de banier der Remonstranten, zoals ook Prof. van Genderen in zijn Beknopte Geref. Dogmatiek doet (blz.212). Dat zou nu kunnen veranderen. Nemen we den Boer serieus, dan moeten we voortaan de naam van Arminius anders gaan gebruiken. Nu is dat geen bezwaar. Terecht merkt hij ook in het RD op dat het erom gaat of we "in Christus" zijn. Dat is zeker waar. Maar het gevaar dreigt echter wel dat dit meehelpt om het Arminianisme niet meer als dwaling te (h)erkennen.

Voor de lezers van ons blad wil ik een klein stukje terreinverkenning geven. Ik noemde reeds van Genderen. Graafland rekent Arminius tot de (gereformeerde) -humanistische traditie (Van Calvijn tot Comrie, pag.10). Hij geeft verder aan dat Arminius de gedachte heeft geponeerd dat Christus de grond van de verkiezing is (a.w.3,146). H.Bavinck geeft heldere informatie in zijn Gereformeerde Dogmatiek over ons onderwerp. Arminius hoort er bij hem helemaal bij de Remonstranten. De Remonstranten destijds maakten, zo schrijft Bavinck, "handig gebruik" van het verschil tussen Infra- en Supralapsarisme. Ze verzetten zich tegen de harde uitdrukkingen van Calvijn, Beza, enz. Allerlei bekende Remonstranten maakten bezwaar "en dan vooral Arminius". De oudere lezers zullen vanuit de catechisatie wellicht nog weten wat de aanduidingen van Supra en Infra inhouden. Het Supralapsarisme leert dat het besluit van de verkiezing zelfs ook voorafging aan het besluit van de val. Dat wekt de gedachte dat God de Auteur van de zonde en van de val is. Die gedachte wordt verworpen in de Dordtsche Leerregels. Het infralapsarisme wilde zover niet gaan. Het is een zachte vorm van de leer der praedesti-

natie (Bavinck). Maar ook daartegen, zo meldt Bavinck, kwamen mensen als Arminius in verzet ("en dan vooral Arminius"). Hier vinden we de zin: "Deze verstond onder de praedestinatie het eeuwig besluit Gods, om degenen van wie Hij vooruitzag dat zij krachtens de gratia praeveniens (voorkomende genade) geloven en krachtens de gratia subsequens (achtereenvolgende genade) volharden zouden, in en om en door Christus te zaligen. Arminius bedoelde nog de noodzakelijkheid en het geloof als gave vast te houden..... Maar deze genade was toch altijd wederstandelijk en de algemene wil van God, om alle mensen te behouden, de algemene volvoering van Christus.... noodzaakten om de beslissing hoe langer hoe meer neer te leggen in de handen van de mens" II,331).

Dit lezende kunnen we Arminius niet zo maar scharen onder de Gereformeerde theologen. Er lopen wel zeker Gereformeerde en Bijbelse lijnen, maar de mix met Humanisme en Pelagianisme moet ons des te meer alert doen zijn. IK vraag mij ook af of de beeldvorming rond Arminius, zoals den Boer deze bestrijdt, nu werkelijk zo algemeen is. Hij zou zich verzetten tegen de gedachte dat God de Auteur van de zonde is. Maar dat verzet leeft onder ons toch al heel lang, al vanaf de Synode van Dordrecht? Verder is hij bang dat Arminius zonder meer in het kamp terecht komt van Pelagius. Maar ook dat werd meestal niet gedaan. Inderdaad kunnen we Arminius niet zo maar op één lijn stellen met Pelagius. De meeste van ons zullen toch wel kunnen zeggen waarin deze beide theologen verschilden. Pelagius leert dat de mens, ook na de val, een vrije wil tot het zedelijk goede heeft. Hij kan de Goddelijke norm van de gerechtigheid halen. Hij heeft Christus niet nodig als Borg, hooguit als voorbeeld. Bij Pelagius kan de mens zelf voldoen. Hij kan doen wat Christus deed. Arminius handhaaft de noodzaak van het werk van Christus, maar bij hem zit de pijn in de wijze waarop we deel krijgen aan het werk van Christus. Het doen ligt voor Gods rekening, het willen ligt voor onze rekening.

Juist in onze tijd hebben we de strijd tegen allerlei Arminiaanse leringen, vooral betreffende de vrije wil van de mens. Het is voor generaties theologen duidelijk geweest dat Arminius een gevaarlijke vermenging van Gods werk en het werk van de mens heeft geleerd.

Het zou goed zijn, als "Apeldoorn" ons duidelijk zou willen maken hoe de zaak er bij staat. In ieder geval kan het zijn nut hebben nader in te gaan op de door meerderen (van Asselt, Goudriaan, Cossee, Maris) gestelde vragen. Van Gen-

deren, Graafland, Bavinck...., zij zouden het niet zonder meer eens zijn met het idee dat Arminius beslist blijft "binnen de bedding van de Gereformeerde theologie".

Geestelijk gewicht

Wat is het persoonlijke belang van deze zaak voor u en mij? Het gaat om de kardinale vraag hoe we zalig kunnen worden. Daartoe kunnen we alleen maar wijzen op het werk van Christus. Dat is de enige grond. In Hem ligt zowel de verwerving alsook de toepassing. De Heere Jezus past Zijn werk toe door de Heilige Geest en deelt Zijn gaven uit. Dat is de enige ankergrond. Aan die ankergrond hecht zich de ankerketting. We kunnen het geloof met die ketting vergelijken (Hebr. 6:19). De Catechismus stelt de bekende vraag: Waarom zegt gij dat ge alleen door het geloof rechtvaardig zijt? (zondag 23).

Het werk van Christus wordt te kort gedaan als het geloof te veel aandacht krijgt. Dat kan op allerlei manieren. Dat gebeurt bij Rome, waar de waardigheid van het geloof een rol speelt. Dat gebeurt onder ons, als we het alleen nog maar hebben over de toepassing, buiten de volheid van Christus om. Dat gebeurt bij Arminius, als hij uiteindelijk het heil legt in handen van de mens, zoals Bavinck concludeert. Het gebeurt juist ook veel in deze tijd als men alles laat afhangen van de vrije wilskeuze van de mens. Het zijn degenen die het geloof zien als een daad van de mens. We moeten geloven, en dat is juist. Het wordt ook: we kunnen geloven, en dat is niet juist. Men verwijt ons dan vaak dat we de verantwoordelijkheid van de mens teniet doen. De prediking in veel kerken maakt dan naar veler oordeel goddeloze en zorgeloze mensen. Ik hoorde het pas nog zeggen: de vorige generatie had moeite met de toeëigening. Maar Jezus is toch voor (alle) mensen gestorven en dat moet en mag je geloven. Door deze gedachte komt de prediking van vrije genade steeds meer onder druk te staan. Pelagius, Arminius enz. putten uit de fondsen van de mens en de natuur. Alles ligt in uw eigen hand. Maar er zijn mensen die het benauwd krijgen onder die voorstelling. Misschien zitten ze in een gemeente waar iedereen aan het Avondmaal gaat, maar zij kunnen dat niet. Gaan ze een uitzondering vormen? Hun vragen worden in de prediking niet beantwoord. Ze worstelen met het woord van Christus: Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader Die Mij gezonden heeft, hem trekke (Joh.6:44). Zo ervaren en beleven zij dat ook. De prediking van de vrije en beslissende wil van de mens is feitelijk voor hen en voor ieder een harde prediking, waardoor we

weer onder de werken der wet terecht komen. Doe dat en gij zult leven. Geloof dat en gij zult leven. Hier ontstaat een nieuwe wet (neonomisme). De rechte prediker weet ervan dat de mens niet kan en wil geloven. Juist daarom zal hij zich inspannen om te verkondigen dat de Heere alles doet. Dat de Heilige Geest gekomen is om Christus te verheerlijken. Hij zal het uit het Mijne nemen en het u verkondigen.

Er lopen dan in Gods Woord twee lijnen.

1. Vanuit Gods verkiezend welbehagen doet de Heere alles; niet desgenen die wil, noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods. 2. De andere lijn: Werkt uw zaligheid met vrees en beven. Bekeert u en gelooft het evangelie. Tegenstrijdige lijnen? Dat lijkt wel zo. Dus gaan we zo spoedig deze beide sporen uit elkaar rukken en delen we of God of de mens de initiatieven toe.

Maar we moeten deze beide delen laten staan. Niet als een coöperatieve eenheid. Nee, God werkt Zijn heil uit door de mens daarbij in te schakelen. Werkt uw zaligheid, want het is God Die in u werkt.... In het spoor van Arminius is het feitelijk alleen de mens, die de doorslag geeft. Feitelijk wel. Hij zegt, zoals den Boer aangeeft, dat uiteindelijk de mens geheel van genade afhankelijk is. Anderen stelden vast dat toch de mens de doorslag geeft bij hem en zijn volgelingen (Arminianen). Bij hen is het ten diepste de gelovende mens, die alles bepaalt. Dat geloof van de mens overvleugelt zelfs nog de verzoening in Christus. Dus missen we bij hen die Bijbelse lijn van de verkiezing, van het sola gratia, alleen genade. Deze lijn valt in allerlei vormen van Remonstrantisme weg. Dus is dit een geheel eenzijdige en vermalde boodschap. Arminius was een van de auteurs ervan. U begrijpt dan dat het erg belangrijk is hoe Arminius beoordeeld wordt.

In de rechte Gereformeerde prediking vindt u beide lijnen. In onze kerken

wordt overal de verantwoordelijkheid van de mens gesteld en verkondigd. In elke Gereformeerde preek klinkt het appel van Godswege door. Dat is noodzakelijk. Maar ook wordt gelukkig en hopelijk overal gehoord dat de Heere al onze nooddrift wil vervullen. We kunnen het niet zelf en daarom zoeken we het bij de Drieënige God.

Die gereformeerde prediking omvat, als het goed is, de volle raad Gods.

We mogen dus niet anders concluderen dan dat de Arminiaanse prediking een eenzijdige boodschap doorgeeft. Alleen het appel op de actieve mens. Dat zullen wij ook doen, maar met volledig inbegrip van de vrije genade in Christus. Deze gedachten vinden we bij Bavinck: de lijn van de Remonstranten en Arminianen is slechts de helft van de zaak. De Gereformeerde prediking alleen omvat beide lijnen.

Trek dus deze delen niet uit elkaar. Houd aan beide vast. En: wijs het Arminianisme af.

Verkerend onder een dergelijke prediking zei iemand eens tegen me: Soms krijg ik hoop, maar dan is het toch weer dat God het doet en doen moet en dat het dan alleen zuiver en gegrond is, en dan val ik daardoor weer om en sta ik er buiten. Als de dominee nu maar niet altijd weer zei dat het Gods werk is.... Natuurlijk kan men zo denken vanuit een verkeerd verstaan. Maar eigenlijk willen we allen graag dat we het helemaal in eigen hand hebben. Dat het een maakbaar geloof wordt. Maar, val er maar eens helemaal buiten. Zo preekte Christus toch ook? "Gij zult beginnen buiten te staan", terwijl de aangesprokene nog in het heden der genade verkeerde. In die situatie is er plaats voor het wonder, voor genade. En de Heere laat geen bidder staan. En op die manier kan een dwaze bouwer nog wijs worden.

P. Roos

Vragenrubriek

Avondmaalsschroom.

Het komt wel voor dat in gemeenten ambtsdragers nooit deelnemen aan de viering van het Heilig Avondmaal. Er is een vraag binnen gekomen over het niet deelnemen aan het Heilig Avondmaal door diakenen, maar ik weet dat er ook wel ouderlingen zijn die afblijven. De vraag is of dat wel kan?

Allereerst moeten we de vraag beantwoorden voor wie het Heilig Avondmaal is. Het Avondmaalsformulier geeft het volgende antwoord: "Christus heeft het Avondmaal alleen voor Zijn gelovigen verordeneerd". Dit zegt ons twee

dingen: dat het Avondmaal slechts voor de Zijnen is en dat deelname aan de viering hen niet vrijstaat, maar dat het hun geboden wordt, verordeneerd.

Ook onze Nederlandse Geloofsbelijdenis gaat er in artikel 35 op in. Daar lezen we: "Wij geloven en belijden, dat onze Zaligmaker Jezus Christus het sacrament van het Heilig Avondmaal verordend en ingesteld heeft, om te voeden en te onderhouden, degenen die Hij reeds wedergeboren en in Zijn huisgezin, hetwelk is Zijn Kerk, ingelijfd heeft".

En dan onze Heidelbergse. Bekend is vraag en antwoord 81. Daar lezen we:

Preeklezersessen

Een uitspraak van de Generale Synode van onze kerken in 1998 komt er op neer, dat de Bijbel geen ruimte biedt aan zusters der gemeente om in een kerkelijk ambt te dienen. Deze uitspraak werd wel door een aantal mit- sen en maren omgeven, maar is toch een uitspraak om dankbaar voor te zijn. Onze kerken gaven er immers mee aan, dat ze zich wilden houden aan Gods Woord en zich niet wilden laten leiden door de geest van de tijd.

Was daarmee de kous af? Nee, er werd ijverig verder gebreed. Naarstig werd onderzoek gedaan naar de gaven die God aan de vrouwelijke leden der gemeente gegeven heeft en hoe die gaven gebruikt zouden kunnen worden. Men vond allerlei mogelijkheden en her en der werden vrouwen ingeschakeld in wat misschien wel semi-ambtelijke taken zouden kunnen worden genoemd. Soms werden ze tot die taken ingeleid via de lezing van een voor die gelegenheid opgesteld formulier en het beantwoorden van een aantal vragen. Daardoor ging het wel heel veel lijken op een bevestiging in een ambt. Met als gevolg dat de inhoud en het karakter van de ambten diffuus begonnen te worden. Je zou ook kunnen zeggen, dat vrouwen nu via de achterdeur het ambt binnen kunnen komen. De voordeur blijft dicht. Zo kunnen we ook bezwaren blijven maken tegen kerken, waar die voordeur wel open staat.

Een recent voorbeeld van deze praktijk. Ergens - in een vakante gemeente - werd kerkvisitatie gehouden. De kerkenraad gaf te kennen dat er nog al eens een preek gelezen moest worden en dat het aantal broeders dat dit werk kon doen, gering was. Advies van de visitatoren om dan maar vrouwelijke leden in te schakelen. De kerkorde verhindert dit niet. Wel moet de dienst blijven staan onder leiding van een ambtsdrager. U kunt zich wel voorstellen hoe het verloop van zo'n dienst is. Als zulke dingen maar vaak genoeg gebeuren weet straks niemand meer wat een ambt is. Moet het die kant op? Is het dan toch de bedoeling om toe te geven aan de trend van deze tijd?

Om eerlijk te zijn: Ik begrijp sommige mannen niet meer. Denken ze nu echt dat een zichzelf-respecterende vrouw - en zeker een vrouw die helemaal geen bezwaar heeft tegen vrouwelijke ambtsdragers - tevreden is als zij via de achterdeur stilletjes binnen gelaten wordt? Zo'n vrouw wil toch door de voordeur! Langs de koninklijke weg en niet via een sluiproute.

Nog een vraag: Wie was die visitor? Het bericht dat de gevisiteerde kerkenraad op haar website plaatste spreekt in dit verband van een goede tip van Ds. Quant...

P. den Butter

"Voor wie is het Avondmaal des Heeren ingesteld? Voor degenen die zichzelf vanwege hun zonden mishagen en nochtans vertrouwen dat deze hun om Christus wil vergeven zijn; en dat ook de overblijvende zwakheid met Zijn lijden en sterven bedekt is; die ook begeren hoe langer hoe meer hun geloof te sterken en hun leven te beteren".

We zouden het in onze eigen woorden zo willen zeggen: het Heilig Avondmaal is voor de kinderen; alleen voor hen, maar ook voor hen allemaal!

Of een kind nu klein of groot is, ze hebben allemaal honger. Het leven der wedergeboorte wordt daaraan gekend, aan de honger. Ze worden door de Gastheer zalig gesproken. Niet de verzadigden, maar die hongeren en dorsten naar Zijn gerechtigheid delen in de belofte: Zij zullen verzadigd worden, zie Matth. 5:6.

Nog eens, die belofte geldt alle kinderen. Moeder heeft eten voor haar hongerige zoon, die moe van school thuis komt, maar ook voor haar kleintje, dat in de wieg ligt te huilen om melk.

Natuurlijk is er verschil onder de kinderschare van Gods huisgezin. Zoon Jan van 12 weet veel meer van de gezinssituatie af dan Marietje van 3 maanden. Jan weet wie thuis de kostwinner is. Marietje heeft daar totaal geen weet van. Maar vader werkt ook voor haar en voor de fles die zij begerig leeg drinkt, is ook betaald. Later zal zij dat gaan begrijpen. Jan en Marietje hebben dit gemeen: zij kunnen niet zonder eten; zij begeren het eten. Het kleintje laat zelfs duidelijk zien en horen dat zij meer dan wie ook begeret te eten!

Ik geloof dat er in het natuurlijke lessen liggen voor het geestelijke. Is het Avondmaal slechts voor de grote kinderen, de geoefende kinderen? Of is het ook voor de kleine kinderen? Ik wil deze vraag met alle nadruk bevestigend beantwoorden! Het brood en de wijn is ook voor de kleintjes. Christus is er ook voor de kleintjes. Zelf roept Hij uit: Laat de kinderkens tot Mij komen en verhindert hen niet! De grootheid van de Gastheer komt juist daarin uit dat Hij Zijn hand naar de kleinen wendt, Zach. 13:7. Toen Christus het Avondmaal instelde zaten er allemaal kleine, domme en zondige discipeltjes aan tafel. En tot hen zei Hij: Ik heb grotelijks begeerd met u te eten... Ik moet ten aanzien van het Heilig Avondmaal dus weten of ik kind ben. En hoe weet ik dat? Wat is het kenmerk van een kind? De honger. Daarop moeten we ons onderzoeken. Is er behoefte om Hem te kennen? Is er een hunker naar vrede en zaligheid? Is er een verlangen naar vergeving der zonden? Hebben we ervaren dat we in de wereld stenen voor brood krijgen en gaat ons hart uit naar hetgeen waarachtig verzadigen kan?

Die vraag is ook belangrijk in de zelfbeproeving. Gods kind wordt geroepen zichzelf te beproeven en te onderzoeken of zijn hart behoefte heeft aan troost, aan onderwijs, aan licht, aan een woord van Boven, aan zekerheid. Juist het oudere kind, dat de deur uitgaat en buiten komt, leert zo zijn hart en bestaan kennen, namelijk dat het zo uitgaat naar de wereld. Hij kan zo van zichzelf schrikken. Wat kan hij na ontvangen genade nog weer opgaan in ijdele dingen. Doel der zelfbeproeving is dan ook altijd en alleen om het hart van het kind te verootmoedigen en in de schuld te brengen. Als het kind na de voorbereidingsweek een goed gevoel heeft over zichzelf, is er iets goed mis gegaan. Maar als er niets dan schuld en tekort overblijft, dan heeft de zelfbeproeving vrucht gedragen en zal het opnieuw waar worden: armen worden met goederen vervuld.

Nu is de oorspronkelijke vraag of het wel juist is als ambtsdragers niet aan gaan. Nee, dat ben ik in het vuur mijn betoog niet vergeten! Ik ga juist naar het antwoord toe, hoewel het bovenstaande ook al genoeg zegt. Maar voor ik concreet de vraag beantwoord, moet ik toch nog wat dieper op de vraag ingaan voor wie het Avondmaal des Heeren is. En dan met name naar aanleiding van het volgende fragment uit ons wonderschoon, Schriftuurlijk, confessioneel en bevindelijk formulier: "Ten andere onderzoeken een ieder zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte van God gelooft, dat hem al zijn zonden, alleen om het lijden en sterven van Jezus Christus, vergeven zijn; en de volkomen gerechtigheid van Christus hem als zijn eigen toegerekend en geschonken is, ja zo volkomen, alsof hij zelf in eigen persoon

voor al zijn zonden betaald en alle gerechtigheid volbracht had".

Hier gaat het over het hart van de zaak. Het is voor velen echter een struikelblok. Maar dat komt omdat men het toch niet verstaat. Want dit wordt dikwijls zo uitgelegd dat het Avondmaal alleen is voor degenen die de zekerheid des geloofs bezitten en welbewust gerechtvaardigd zijn door God. Met andere woorden: het Avondmaal is alleen voor de grote kinderen. Dit bestrijd ik ten stelligste. Ik ga er de volgende keer op in. Maar ik blijf er bij dat het Avondmaal voor alle kinderen is. Eigenlijk moest ik het zo zeggen, als ik nog niet duidelijk genoeg was: God heeft eigenlijk geen grote kinderen, alleen maar kleintjes. Anders gezegd: Hij maakt klein. Wij willen maar groot worden. Hij maakt klein. Wij willen maar vooruit. Hij duwt ons achteruit. Wij willen maar rijk zijn. Hij maakt ons arm. God heeft daar, met eerbied gesproken, veel werk aan. Ons leven lang. Maar Hij zal Zijn Woord waar maken in het leven van al Zijn kinderen, nog maar pas gebaard, of al langer op de weg: "Maar Ik zal in het midden van u doen overblijven een ellendig en arm volk; die zullen op de Naam des HEEREN betrouwen", Zefanja 3:12. Mooi hè? Ach, als het zo niet lag, als ik een groot en braaf en vroom kind moest zijn, dan kon het, voor mij althans, niet. Maar nu mag het wel eens zingen van binnen: Schoon ik arm ben en ellendig, denkt God aan mij bestendig. Gij zijt mijn Hulp en Kracht, mijn Redder, o mijn God, Bestierder van mijn lot, vertoef niet, hoor mijn klacht.

K. Hoefnagel

Bijbelstudie

Woorden van Agur - 21

Spr. 30:28: De spinnekop....

Nog een vierde dier wordt door Agur aan zijn lezers voorgesteld: weer een dier dat een bepaalde mate van wijsheid blijkt te bezitten en in dat opzicht daarom aan mensen ten voorbeeld kan worden gesteld. Maar welk dier bedoelt hij?

Onze Statenvertaling heeft gekozen voor de spin. Andere vertalingen kiezen voor de hagadis. Maar van doorslaggevende betekenis is dit in dit geval niet. Het gaat om een dier dat vrijwel weerloos is en dat toch overal te vinden is. Zelfs in de paleizen van koningen, waar men normaal gesproken toch niet zo

maar toegang heeft. Maar de spin is er. En in oosterse landen is de hagadis er ook.

Volharding

U ziet het voor u. Een van de schoonmaaksters (interieurverzorgsters heten ze tegenwoordig) in het paleis komt bij haar werk zo'n spin tegen. Ze pakt het beestje op, met blote handen of met een stofdoek en ze gooit het uit het raam of zet het buiten de deur. (De vertaling 'grijpt met de handen' zal beter vervangen kunnen worden door 'kan het met de hand grijpen'). Een ogenblik later is de spin echter weer binnen. Net zoals de hagedis. Waar getuigt dat van?

Van volharding. Van doorzettingsvermogen. De spin laat zich niet snel ont-

moedigen. Leeft ze doorgaans buiten dan weeft ze haar web tussen de struiken of voor de ramen. Wordt dat web stuk getrokken, dan weeft ze onmiddellijk daarna een ander web of repareert het oude. Leeft de spin doorgaans in de huizen en wordt ze dan buiten de deur gezet, ze zoekt al snel naar mogelijkheden om langs een of andere weg weer binnen te komen. Volharding is dat. De spin is een echte doorzetter.

Agur heeft ontdekt dat wij ook volharding nodig hebben. Vandaar zijn advies: Kijk eens goed naar de spin. Heeft Agur geen gelijk? In het dagelijkse leven is die volharding al nodig. Wie heeft er nu respect voor mensen die keer op keer ergens mee beginnen maar die bij de geringste tegenslag er ook weer mee ophouden? Hoeveel werk blijft hierdoor onafgemaakt liggen? Hoeveel energie is er zo al verloren gegaan?

Maar niet alleen in de dingen van het dagelijkse leven is volharding nodig. Ook in geestelijke zaken. Weet u nog wel, dat u meer dan eens de beste voornemens had? U zou meer in de Bijbel lezen. U zou vaker in gebed gaan. Ja, u zou voor die dingen echt de nodige tijd reserveren, want u had wel gezien, dat uw leven in dit opzicht veel te slordig was en dat u veel te veel tijd besteedde aan de dingen van het vergankelijke leven en uw ziel verwaarloosde. Maar toen hoorde u die ernstige preek, die indruk maakte, of toen werd u geconfronteerd met de broosheid van ons leven en dat deed u schrikken. Vandaar die goede voornemens.

Niet goed? Natuurlijk wel goed. Maar wat kwam er van terecht? Hoe lang hield u het vol? De indrukken vervaagden en het leven hernam zijn loop en we werden weer opgenomen in de stroom der dingen en alles bleef zoals het was. Er was even een rimpeling in het water van de vijver, maar nu is het water weer kalm. Wat ontbrak was volharding.

Zo is het vaak ook in het strijden tegen de zonde. Ja, er zitten van die verkeerde gewoonten in ons leven. Ons geweten zegt het ons meer dan eens. We moeten ermee breken. We mogen de duivel niet toegeven als hij ons zoekt te verleiden. Bepaalde slechte karaktereigenschappen - we weten wel, dat we er de strijd mee moeten aanbinden. En soms doen we ons best. Maar dan weer versagen we en geven we weer toe en dan zoeken we ook nog allerlei verontschuldigheden. Volharding ontbreekt.

Je hebt ook wel eens last van je zonden en je weet dat die zonden je schuldig

stellen voor God. Je kunt dan ook niet voor God bestaan. Je hebt vergeving nodig en die is alleen te vinden in het bloed van de Heere Jezus. Als je daar weer eens op gewezen wordt en het dringt tot je door, dat je tot dat bloed de toevlucht moet nemen dan is er het voornemen om dat ook metterdaad te doen. Maar, alweer moet gezegd worden, de indrukken verdwijnen weer en wat zo serieus begonnen werd, blijft verder liggen. Er was geen volharding.

Nee, dan de spin. Dat dier wordt overal verjaagd, maar toch is ze er weer. En de hagedis net eender. Die kennen wel volharding. Die laten zich niet afleiden. Die houden vol. Hoe komt dat? God gaf hen dat instinct. En Agur heeft ontdekt dat de Heere die dieren ons ten voorbeeld stelt.

Voorbeelden

In de Bijbel wordt dit ook wel lijdzaamheid genoemd. Dat is natuurlijk niet hetzelfde als 'lijdelijkheid'. Lijdelijkheid is te verfoeien. Maar lijdzaamheid wordt aanbevolen. Daar zit weerstand in. Zijn we lijdzaam dan houden we vol; dan verdragen we. En dat is ook nodig, zeker als er tegenstand komt. Dat gebeurt immers. Het gaat allemaal niet vanzelf. Soms lijkt alles te vergeefs. En de vraag kan opkomen: Waarom zouden we volhouden?

In Gods Woord vinden we daar voorbeelden van. Denk aan de blinde bedelaar Bartimeüs. Jezus ging voorbij de plaats waar Bartimeüs langs de weg zat te bedelen. Hij had van Jezus gehoord. En van Zijn bekwaamheid om blinden te genezen. Nu heeft Bartimeüs de kans om Zijn hulp te vragen. Dat doet hij en hij doet het dringend. Maar Jezus lijkt hem niet te horen. Hij geeft in ieder geval geen antwoord.

Dan begint het geroep van Bartimeüs sommige mensen uit de schare te vervelen en ze zeggen hem dat hij beter zijn mond kan houden. Hij begrijpt toch wel, dat Jezus niets met hem te maken wil hebben. Wat was dat? Dat was zoiets als de hand van de schoonmaakster die de spin oppakte en buiten de deur zette. Vort jij! Mond houden! En toen?

Nee, Bartimeüs zweeg niet. De spin kroop weer terug. De bedelaar riep nog meer, nog luider, nog aanhoudender. Er was volharding. Het kon ook niet anders, want de nood drong hem. Het moest nu gebeuren! En toen bleek dat dwars door de verzoeking heen de Heere al die tijd al naar hem geluisterd had. Maar Hij wilde de volharding zien. En toen Hij die zag, stond Hij stil en Bartimeüs ontving

wat hij zo vurig begeerde.

Het andere voorbeeld hebt u zelf mogelijk al in gedachten gekregen. In het noorden van het land Kanaän leeft ook zo'n 'spin'. Ze is in grote nood. Haar dochtertje is door de duivel bezeten en niemand kan dat arme kind verlossen. Maar nu is Jezus in de buurt, zoals ze gehoord heeft. En toen ze het bericht kreeg liet ze het werk waar ze mee bezig was liggen. Ze haastte zich naar Jezus met slechts die ene vraag: Help mij!

't Viel haar echter niet mee. Een antwoord kreeg ze niet. Niet van Jezus. Zijn discipelen reageerden wel. Afwijzend. Daar was weer die hand die de 'spin' buiten zette. Maar ze kroop weer naar binnen. Vlak voor Jezus' voeten ging ze liggen en ze herhaalde haar verzoek. Maar het antwoord was afwijzend. Zette toen de Heiland zelf haar buiten? Maar kijk eens, de 'spin' ziet een klein gaatje en daar kruipt ze door. Jezus had gesproken over de hondjes. Ja, dat wil ze wel zijn. Maar is er dan niet overvloed op de tafel, zodat er wel eens een kruimel op de grond valt? Bij Jezus is toch ruime overvloed. Mag ik die kruimel dan hebben? Ziet u de volharding?

Waarom nog meer voorbeelden aanhalen? Ze zijn er in overvloed. Jacob in Pniel zegt tegen de Engel: Ik laat U niet los tenzij Gij mij zegent. De Emmaüsgangers hebben Jezus horen uitleggen wat er in de Schriften allemaal over Hem geschreven staat en hun hart is brandende in hen. Komen ze dan op de plaats van bestemming en houdt Jezus Zich alsof Hij alleen verder wil reizen, dan dringen de vrienden uit Emmaüs er bij Hem op aan om te blijven. Lukas zegt het zelfs zo: Zij dwongen Hem... Ook dat is volharding.

Mag dat dan? De Heere geeft er Zelf de vrijmoedigheid voor. Op het Koninkrijk der hemelen wordt geweld gedaan, zegt Hij en de geweldigers nemen het met geweld (Matt. 11:12). En niet voor niets komen we binnen en buiten iedere keer weer die spin tegen. En keer op keer zegt God tot ons: Zie je het? Je hebt volharding nodig.

P. den Butter

WILLEM TEELLINCK

Levensloop

Willem Teellinck wordt wel de vader van de Nadere Reformatie genoemd. Hij werd op 4 januari 1579 geboren te Zierikzee. In 1593 ging hij rechten studeren in Leiden. Willem Teellinck was van hoge komaf en zoals in die kringen vaak gebeurde ging hij ook studeren in het buitenland: Frankrijk, Engeland en Schotland. Tijdens zijn verblijf in Engeland kwam hij tot bekering en ontving de roeping om predikant te worden. Nu ging hij in Leiden theologie studeren. Hij werd predikant te Haamstede en Burgh 4 oktober 1606. In 1613 werd hij predikant te Middelburg waar hij tot aan zijn sterven, 8 april 1629, heeft mogen arbeiden. In 1618 werd hij voor enkele maanden uitgeleend aan de gemeente van Rotterdam. Samen met zijn broer Ewout, die ontvanger-generaal van Zeeland was, heeft hij de praktijk der godzaligheid mogen bevorderen. Drie zoons van Willem Teellinck werden predikant. Zij hebben heel wat geschriften van hun jong gestorven vader uitgegeven. Willem Teellinck liet 127 manuscripten na. Zestig werken van hem verschenen in druk. Voetius heeft gezegd dat de geschriften van Willem Teellinck hem de ogen hebben geopend voor de noodzaak en het belang van de praktijk der godzaligheid. F. Ridderus liet een bloemlezing verschijnen uit de geschriften van Teellinck getiteld *De Mensche Godts*. We zien bij Teellinck duidelijk de invloed van de Puriteinen. In hun voetspoor ijverde hij voor de tere omgang met de Heere gepaard met een nauwgezette levenswandel. Als eerste werkje vertaalde Teellinck een geschrift van W. Perkins. Als vader van de Nadere Reformatie onderstreepte hij de reformatie der zeden. Dit komt duidelijk uit in zijn boek *Noodwendigh vertoogh* (1627). In zijn geschriften belicht hij de kerkelijke en politieke ontwikkelingen vanuit Gods Woord. Er moet niet op aardse macht vertrouwd worden, maar er dient een verbond met de Heere gesloten te worden. Concreet wijst hij de zonden van overheid, kerk en volk aan. Hij klaagt over naamchristenen die wel de naam van christen dragen maar de daad missen. Teellinck schrijft concreet over de zondagsontheiliging, de kermis en de pronkzucht. Ook heeft hij geschreven tegen de roomsen en tegen de remonstranten. Meerdere van zijn werken vertonen een mystieke inslag. Met name de huisgodsdienst heeft Teellinck willen bevorderen. In de geschriften van Teellinck gaat het over kerk en

staat, samenleving en gezin. Alles dient doortrokken te worden van de vreze des Heeren. Teellinck zag de noodzaak van het bedrijven van zending in. Hij drong aan op de prediking van het Evangelie onder de heidenen. Hij heeft de bewindhebbers van de Verenigde Oostindische Compagnie hierop gewezen. De ontdekking van nieuwe werelddelen diende niet alleen om daar allerlei schatten vandaan te halen, maar ook om daar de eeuwige schat heen te brengen. Wat de toekomst betreft verwachtte Teellinck de vernietiging van Rome, de paus en het Turkse rijk. Het Joodse volk zou tot bekering komen en de kerk zou een heerlijke toekomst tegemoet gaan.

Christelijke Leidsman

Van de vele geschriften die Willem Teellinck heeft nagelaten is dit een heel bekend werk. De voorrede, gedateerd 18 november 1618, is gericht aan de baljuw, de burgemeesters en vroedschappen van de vermaarde koopmansstad Rotterdam. Aan de gemeente te Rotterdam was Teellinck immers enige tijd uitgeleend. In de voorrede op dit geschrift zegt Teellinck dat er zeer weinigen zijn die de ware bekering van harte betrachten. Velen maken zich druk over de ijdele, vergankelijke dingen van de wereld zonder te letten op het spreken van God, Die zo vriendelijke nodigt en zo ernstig roept tot bekering van hun boze bestaan opdat zij zouden behouden worden en leven. Velen doen alsof de Heere hen niet ziet. Daarom geven zij geen acht op Zijn raad en gebod. Velen leven alsof dit tijdelijke leven eeuwig zal duren. Er is weinig bezig zijn met de dingen van de toekomstige wereld. Het is alsof de verschrikkingen van de hel en de vreugde van de hemel maar vrouwengeklap zijn. De meest geleerde en dappere mannen van de wereld doen in het merendeel zo. Zij besteden hun krachten en tijd aan de dingen van deze wereld. Zij laten na de hemelse goederen te zoeken die eeuwig zijn. De groten der aarde hebben veel als het gaat om voeding, kleding, eten en drinken, goede posities in dit leven, maar zij verlangen meestal niet naar het allerbeste deel dat nooit van de mens zal worden afgenomen en dat door de beoefening van de ware bekering verkregen wordt. Velen zijn nalatig in de zaken die het meest betracht zouden moeten worden. Het traktaat "Christelijke Leidsman" is bedoeld om zulke nalatige mensen tegen de list van de verderfelijke satan te helpen. Ook stelt Teellinck in het voorwoord dat het een smaad is te zeggen dat de genade van Gods verkiezing de toom doet vieren aan allerlei wulpsheid. We lezen het volgende in het voorwoord: "Ze is namelijk bijzonder geschikt om de

smaad weg te nemen, waarmee onze tegenpartijen onze belijdenis bezwaren, alsof wij het waren, die ons onbesuisd verlatende op de genade van Gods verkiezing, voorts de toom lieten vieren tot alle wulpsheid; daar wij toch steeds en gedurig onszelf en anderen tot de praktijk der ware godzaligheid trachten op te wekken, zoals ook dit traktaat eigenlijk daartoe bedoeld is, om alle mensen ertoe te bewegen, dat ook zij de weg der godzaligheid, die Ued. achtbaren gekozen hebben, zouden inslaan." Teellinck besluit zijn voorwoord als volgt: "Hiermee bevelen wij Uw edelachtb. toe aan de allerhoogste God, Hem bidende dat Hij uw edel achtb. het hart meer en meer versterke, om toch door de beoefening der ware godzaligheid voor heel de wereld, en de beoefening van de christelijke zachtmoedigheid tegenover degenen die tegenstaan, uw heilige belijdenis te versieren, opdat zij die vroeger smadelijk van Uw edelachtb. gesproken hebben, uit de goede werken mogen opmerken uw goede geweten en God daarvoor prijzen in de dag der bezoeking, 1 Petr. 2:12. Amen." Het gaat in het traktaat "Christelijke leidsman" over de *praktijk van de ware bekering*. Het traktaat dient tot bevordering van de ware bekering. Teellinck onderscheidt drie soorten mensen: allereerst zijn er onwilligen en tragen die geen lust hebben tot het werk der bekering. Ten tweede zijn er verwaande en laatdunkende mensen die zichzelf wijs maken dat zij bekeerd zijn, maar het niet zijn. Ten derde zijn er mensen die weinig weten en kleinmoedig zijn, die wel graag het werk der bekering zouden beoefenen, maar hierin onderwijs nodig hebben. De praktijk van de ware bekering bestaat uit vier zaken: 1. De ware verootmoediging over onze zonden. 2. In het ware geloof in Jezus Christus. 3. In de ware aanroeping van Gods Naam. 4. In de ware verbetering der dingen die onder ons verkeerd zijn. Al deze zaken worden uitvoerig in het traktaat "Christelijke Leidsman" behandeld. Ook behandelt Teellinck de praktijk van een religieuze vastenbiddag. Daartoe behoort het stilstaan bij de gruwelijkheid van de zonden.

De gruwelijkheid van onze zonden

Uitgebreid wordt hierover geschreven door Teellinck. De mens heeft meer zonden in zijn hart dan haren op zijn hoofd. De zonden mogen niet verkleind of vergelijkt worden. Op een vastenbiddag moet herdacht en overlegd worden wat misdaan is. De omstandigheden waaronder de zonden zijn begaan dienen overdacht te worden. God haat de zonde met een volkomen haat. Wat worden er veel zonden bedreven tegen de goed-

heid van God. Zonden worden gepleegd ondanks veel preken die men hoorde en trouwe vermaningen die men kreeg. Er wordt veel overtreden tegen het licht en getuigenis van het geweten in, tegen de Doop en tegen het Avondmaal in, tegen goede voornemens in en tegen beloften die gedaan werden in. Ook is het goed op een vastendag de schadelijke gevolgen van de zonden te overwegen. Gods Majesteit wordt onteerd, Gods Geest bedroefd en Gods toorn ontstoken. Goddelozen worden door de zonden in hun boosheid gestijfd, zwakken worden verleid, de goeden worden bedroefd en de gemeente Gods wordt ontsticht. Het is op een dag van vernedering heel nuttig die gedeelten uit Gods Woord te lezen die de vloeken van God tegen de zonde bevatten, zoals Leviticus 26 en Deuteronomium 28. Daarnaast is het goed de hoofdstukken te lezen die handelen over het bitter lijden van Jezus Christus. We citeren Teellinck: Want als er nog enig christelijk bloed in ons over is, dan zal dit ons onszelf doen verfoeien en diep vernederen, wanneer wij terdege zullen bedenken, dat wij door onze zonden niet alleen de vloeken der wet verdiend hebben, maar ook de Heere der heerlijkheid, de Vorst des levens omgebracht hebben. Velen erkennen wel dat zij zondaren zijn, ja zelfs dat zij grote en grove zondaren zijn, ook dat zij in zonden ontvangen en geboren zijn, in zonden opgegroeid zijn en in hun leven vele zonden gedaan hebben, maar toch leven zij vrolijk verder in de zonde. Het ontbreekt hen aan het echte gevoel van de gruwelijkheid van de zonde. We citeren opnieuw Teellinck: Zij hebben getracht het licht van hun consciëntie uit te blussen en hebben er hun werk van gemaakt om de Majesteit Gods te onteren, de Geest Gods te bedroeven, de toorn Gods te ontsteken, hun naasten te bederven, hun eigen ziel te verwoelen; en dus bijgevolg, dat ze arme slaven van de duivel zijn en brandhout voor de hel; dat zij geheel en al onwaardig zijn, niet alleen om enige weelde te genieten, maar om adem te scheppen of de aarde te betreden. Ja, dat zij ook steeds door de vloek van God gevolgd worden, dat de hel gedurig naar hen gaapt en dat reeds de duivelen der hel hen op de hielen zitten, om hen binnenkort in de hel te slepen, als zij niet bijtijds beter toezien. Naamchristenen vergoelijken en verkleinen hun zonden. Zij proberen zichzelf wijs te maken dat de Heere de zonde niet zo erg haat zoals de predikanten dat willen doen geloven. Teellinck schrijft dat als wij ons uiterste best gedaan hebben om ons de zonde zo gruwelijk mogelijk voor te stellen, wij toch niet tot het duizendste deel de gruwelijkheid van de geringste zonde heb-

ben kunnen naspeuren of doorgronden. Het spreekwoord zegt: Hadden wij geen zonden, dan hadden wij geen wonden. Ondertussen zijn er maar weinig mensen die zich voor de zonden hoeden om geen deel te krijgen aan de plagen. Velen gedragen zich alsof de zonde niet de baarmoeder is van alle verdriet, maar daarentegen alsof de zonde een zeer lieflijke zaak is om door de wereld te komen. Daarom is het nodig vaak de gruwelijkheid der zonde en de schadelijke werkingen van de zonde te overdenken. Niet alleen de grove zonden die de mens onteren zijn gruwelijk en verdoemelijk voor God. Ook de geringste zonde is een gruwel voor God. Teellinck wijst erop dat velen reeds branden in de hel om zonden die door menigeen in het heden nog bedreven wordt.

Levensverbetering na de vastendag

Al de dagen van het leven dient er gestreden te worden tegen alle zonden. Er dient verootmoediging te zijn vanwege al de zonden en een ongeveinsd voornemen om te waken tegen alle zonden en zich ertegen te weer te stellen. Op het gebed wil de Heere geven dat er al meer bekering komt en verbetering van al wat Hem mishaagt. Teellinck dringt aan op het ernstig en plechtig gebruik van de middelen die de Heere geeft. De middelen zijn de ernstige oefening in het Woord des Heeren en in de sacramenten, het waken over zichzelf en gedurige strijd tegen de zonde en het aanhouden van de duivel is de mens tot in de grond bedorven. Door het *Woord van God* is er bekering en verbetering van hart en leven. Er dient een getrouw opgaan onder de prediking te zijn. In het Woord van God moet gelezen worden. Er dient over gedacht en gesproken te worden. De bedreigingen in het Woord staan tot verschrikking opgetekend en de beloften tot verkwikking. De Heere wil door vertroosting versterken en door leringen onderwijzen. Het tweede middel tot verbetering van het leven is *de wacht houden over al onze gangen*. Alles dient gevoegd te worden naar de eis van het Woord Gods. Er moet wacht gehouden worden tegen de gebreken waartoe men het meest genegen is. Door sterke wacht te houden hebben zwakke jongelingen sterke verleidingen weerstaan, zie Jozef in Genesis 39:9. De sterksten, die in het wacht houden verslappen, vallen zomaar in de zonde. De Heere hoort, weet en ziet al onze gedachten, woorden en daden en zal naar ons gedrag vergelden. Het derde middel tot verbetering van ons leven is *strijden tegen alle verleidingen*. De christelijke wapenrusting uit Efeze 6 is daar heel belangrijk voor. Sla allerlei verlokkingen

tot zonden radicaal af. Bedenk dat er nooit een goede reden te vinden is een bepaalde zonde in te willigen of te begaan. Uit de zonde kan nooit enig echt goed of voordeel komen. De zonde is de baarmoeder van alle verdriet. Voelt u eigen zwakheid en vreest u voor de macht van de vijanden? Grijp dan de Heere aan in de beloften van hulp en bijstand die Hij geeft in Zijn Woord. Op het gebed zal de Heere ook kracht geven. Dat leidt tot het laatste middel tot levensverbetering; *het gebed*. Roep de Heere steeds aan om hulp, bijstand, zegen en leiding. We citeren Teellinck: "Welnu, deze gedurige verzuchtingen en schietgebeden tot de Heere zijn als het lokken en zuigen van de nieuwgeboren kinderkens, waardoor wij Gods zegeningen tot ons trekken, waardoor wij dan grotelijks verbeterd en gesterkt worden." Door zulke schietgebeden en verzuchtingen wordt menige aansluitende zonde voorkomen en tijdig verstuikt.

Rijke zegen

Wie Gods raad opvolgt, mag rijke zegen verwachten. De Heere verlost Zijn volk uit verdrukkingen of vertroost in verdrukkingen. Wie Gods geboden mag bewaren zal de zegen des Heeren onder vinden. Wie de raad van de Heere door de enge weg der bekering mag volgen, verkrijgt de zegen des Heeren. De Heere helpt degenen die Zijn raad volgen en Hem van harte aanroepen. De Heere zegent hun oefeningen. Let op de gelukzaligheid van hen die de weg der bekering mogen gaan. Zij verzaken zichzelf en vinden God. Zij verlaten wat nietige beuzelingen van deze wereld, zij raken misschien wat vrienden kwijt. Maar zij ontvangen rijke zegeningen van God en het geleide en de vriendschap van de heilige engelen. De wereld kan niets geven wat daarbij te vergelijken is. Waarom zult u dan langer de wereld dienen en niet de Heere? Zie toch de rijke zegen die de Heere heeft weggelegd voor hen die Hem vrezen. Aan het slot wekt Teellinck de overheid op zich in te spannen met alle macht alle kwaad te verdrijven. Ook de dienaren des Woords en de bestuurders van de gemeente van Christus worden opgedragen hun taak te verrichten en een voorbeeld te zijn. De leden van de gemeente worden opgewekt de goede voetstappen te volgen van hen die goed voorgaan. Het slot van het traktaat Christelijke Leidsman luidt als volgt: Wanneer ge soms bepaalde moeilijke en verwaande mensen aantreft, verstout u daarop niet om kwaad te doen. Bedenk, dat zij die verleiden en verleid worden beide te zamen verloren gaan. Kiest liever, wanneer het althans zo zou moeten wezen, alleen of met heel weinigen te wandelen op de smalle weg der beke-

ring, dan dat gij met de grote massa op de brede weg zoudt voortwandelen tot uw verderf, Mt. 7:13v. En wanneer gij uzelf in dezen verkloekt, zo zult gij in het geloof grote zegen mogen verwachten. Ja, gij zult zo stellig als er een God in de

hemel is, hier op aarde getroost worden, en hiernamaals de eeuwige vreugde beerven, die geen oog gezien en geen oor gehoord heeft, en in geen mensenhart is opgeklimmen. Amen.

A. Van Heteren

Boekbespreking

VERSTAAT GIJ WAT GIJ LEEST?

Niet alle woorden en uitdrukkingen die in de Statenvertaling worden aangetroffen zijn zonder meer duidelijk. Als we de Bijbel lezen mogen we ons de vraag wel stellen: "Verstaat gij wat gij leest?" Soms denken we de betekenis van een woord te weten, terwijl dat toch niet zo is. Daarom is het goed dat woorden en uitdrukkingen die in de Statenvertaling gebruikt worden uitgelegd worden. Dat voorkomt misverstanden en is een goed middel om de Statenvertaling beter te begrijpen.

Taalontwikkeling

In de inleiding schrijft de auteur dat de Statenvertaling voor de ontwikkeling van het Nederlands van doorslaggevend belang is geweest. De Statenvertalers en de herzieners moesten zich in overeenstemming met hun opdracht zoveel mogelijk houden aan de oorspronkelijke tekst, maar daarnaast moesten zij streven naar een taalgebruik dat paste in hun tijd en dat zoveel mogelijk Algemeen Nederlands was. Dat bracht met zich mee dat dialecteigenaardigheden en woorden uit een andere taal vermeden dienden te worden. Men diende zich vooral te richten op de taal die in Holland gesproken werd. Zij bogen zich ook over de schrijfwijze van verschillende woorden. Omdat de Bijbel zo'n grote plaats innam in het volksleven van de 17^e eeuw is hij van grote betekenis geweest voor de ontwikkeling van het Nieuw Nederlands. De eenheid die het Nieuw Nederlands vertoont is voor een groot deel te danken aan de Statenvertaling. Tot op de dag van vandaag is de invloed van de Statenvertaling te merken in onze taal. In de loop van de tijd is de schrijfwijze van bepaalde woorden veranderd en zijn enkele woorden in de Statenvertaling vervangen. Maar er staan ook nog heel wat woorden in de Statenvertaling die verklaring behoeven. In dit keurig uitgevoerde boek worden deze woorden van een toelichting voorzien. Het boek bevat een selectie uit de artikelenreeks 'Wordelijkheid', geplaatst in het kerkblad van de Oud Gereformeerde Gemeenten in Nederland.

Amechtig

Om u een indruk te geven van de ma-

nier van bespreking in dit boek citeren wij bladzijde 34. Het gaat op die pagina over het woord Amechtig. De Samaritanen hebben de Israëlieten niet alleen tegengewerkt, maar ook bespot. Wat doen deze amechtige Joden? Het is de spottende vraag die Sanballat stelt. Koning Artasasta heeft Nehemia verlof gegeven de stad Jeruzalem te herbouwen. De Samaritanen smaden echter het werk dat op Gods bevel wordt uitgevoerd. Wat betekent het woord 'amechtig'? De hedendaagse betekenis 'buiten adem, naar adem hijgend' is in ieder geval niet van toepassing. Die betekenis is ontstaan uit de gedachte dat amechtig zich ontwikkeld heeft uit *ademachtig*, *aamachtig*. Het woord *amechtig* komt echter van *a-machtig*. Wij kennen nog vele woorden die beginnen met het voorvoegsel a: a-theïsten (= zonder God), a-religieus (= zonder godsdienst). Zo betekent *a-mechtig*: zonder macht of anders gezegd: machteloos, krachteleos. In Jesaja 44:12 vinden we treffend deze betekenis: 'De ijzersmid maakt een bijl en werkt in den gloed, en formeert het met hamers en werkt het met zijn sterken arm; hij lijdt ook honger, totdat hij krachteleos wordt, hij drinkt geen water, totdat hij amechtig wordt.' Ten slotte vinden we ook in Jona 4:8 dezelfde betekenis. De wonderboom is verdord. 'En het geschiedde als de zon oprees, dat God een stillen oostenwind beschikte; en de zon stak op het hoofd van Jona, dat hij amechtig werd; (...) Jona is niet buiten adem, zoals de moderne betekenis van het woord aangeeft, maar hij is krachteleos en volkomen uitgeput.'

Afgrijzen

Onder de behandelde woorden met het voorvoegsel "af" wordt op blz. 30 geschreven over het woord "afgrijzen." De uitdrukking "eeuwig afgrijzen" wordt van tijd tot tijd gebruikt in de prediking. Het is een uitdrukking die aan de Bijbel is ontleend. Maar weten we nu eigenlijk wel wat deze uitdrukking betekent? Beseffen wij wat er door wordt uitgedrukt? Het woord "afgrijzen" is samengesteld uit het voorvoegsel *af* (in de zin van verwijderen) en het werkwoord *grijzen* dat ontstellen betekent. Grijzen houdt verband met griezelen en gruwen. In de middeleeuwen zei men "Mi grisiet des" wat betekent: ik gruw ervan. Zo spreekt

de Bijbel over een afgrijselijke afgod. Wat betekent dat? Wat wordt daarmee onder woorden gebracht? Een afgrijselijke afgod wil zeggen een afgod die voor ontsteltenis en afschuw zorgt. Die ontsteltenis en afschuw zal ook het deel zijn van de goddelozen, zoals de Heere ons in Zijn Woord voorhoudt. We denken hierbij aan de bekende tekst Dan. 12:2 'En velen van hen, die in het stof der aarde slapen, zullen ontwaken, dezen ten eeuwigen leven, en genen tot versmaadheden, en tot eeuwige afgrijzing.'

Riet

Bij de verklaring van het woord "riet" in Matth. 11:7 doet de auteur in navolging van J.G. Staringh in zijn 'Bybels zakelyk woordenboek', Amsterdam. Dl. 7. 232-234 een exegetische keuze als het over Johannes de Doper gaat: "Het is nodig te zien op wie die uitdrukking van toepassing is. De schare zal ongetwijfeld gedacht hebben: hoe bestaat het, dat Johannes de Doper, die overtuigende prediker uit de woestijn, naar Jezus komt met de vraag: 'Zijt Gij Degene Die komen zou, of verwachten wij een ander?'" Zij trokken de conclusie, dat Johannes een wankelmoedig en twijfelmoedig mens is: een riet dat van de wind ginds en weder bewogen wordt. Johannes de Doper is een ongestadig mens. Die conclusie van de schare weersprekt de Heere Jezus. Johannes de Doper was geen leugenprofeet die met alle winden meewaaide. Let op het feit, dat de Heere Jezus de uitdrukking vragenderwijze gebruikt. Het beeld is niet van toepassing op Johannes de Doper. Hij is geen leugenprofeet die zich aanpast aan zijn omgeving. Ten diepste is de uitdrukking een metafoor voor dwaalleraars, want dat zijn ongestadige mensen." "Op Johannes de Doper was de metafoor die Christus gebruikte, niet van toepassing. Johannes was meer dan een profeet. Hij was de engel die de weg bereidde voor de Heere Jezus. 'Onder degenen die van vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan meerder dan Johannes de Doper (...)' (Matth. 11:11) Johannes de Doper liet zijn discipelen die vraag stellen, zodat elke vorm van twijfel bij hen weggenomen zou worden." Dit is trouwens ook in de lijn van Calvijn. Calvijn schrijft op Matth. 11:2 "De evangelisten bedoelen niet, dat Johannes eerst door de wonderen er toe gebracht werd om Christus als den Middelaar te erkennen; maar daar hij zag dat Christus nu bekend geworden was, besloot hij dat de tijd thans geschikt en rijp was voor dezen om het getuigenis dat hij, Johannes, aangaande Hem afgelegd had, te bevestigen, en alzo zond hij zijn discipelen tot Hem. De mening van sommigen, dat hij hen ook om zijns zelfs wil zond, als ware

hij niet vast overtuigd en als had hij niet duidelijk begrepen dat deze de Christus was, is zeer ongerijmd."

De mug uitzijgt

Meerdere spreekwoorden en uitdrukkingen worden behandeld. Zo heeft Christus op de blinde leidslieden het volgende spreekwoord toegepast: 'Gij blinde leidslieden, die de mug uitzijgt, en den kemel doorzwelgt' (Matth. 23:24). We lezen dan op blz. 112 "Het werkwoord *zijn* vinden we nog in het woordenboek van Van Dale. Het betekent: een vloeistof door een poreus voorwerp of een poreuze stof laten lopen om ze te zuiveren. Dat deden de Joden ook. Zij lieten de wijn door een doek lopen om te voorkomen dat de wijnmug, een onrein diertje, in de wijn achterbleef. *Uitzijgen* is in de volkstaal vervangen door *uitzui-gen*, maar dat is niet juist. Ons woord *muggeziften* wijst nog duidelijk terug naar de handeling die de Israëlieten verrichtten. Het spreekwoord geeft aan dat er wel op een mug gelet werd, maar niet op een kameel. De blinde leidslieden keken wel naar kleine zaken, maar sloegen geen acht op de grotere. Zij hadden kritiek op onschuldige zaken om de schijn van rechtzinnigheid in stand te houden.' Daaraan mogen we wel de vraag verbinden: hoe is dat onder ons?

Goed hulpmiddel

Zo worden er heel wat woorden en uitdrukkingen uit de Statenvertaling besproken in dit boek. De artikelen zijn in de loop der jaren geschreven. Soms zijn woorden in de huidige Kanttekeningenbijbel (KTB uitgegeven door de GBS) op een andere wijze weergegeven dan in de opgenomen artikelen wordt vermeld. Wellicht zou bij een eventuele herdruk hier rekening mee kunnen worden gehouden. Zo staat er bijvoorbeeld op blz. 15 dat de statenvertalers het woord *arch-engel* gebruiken. Dat is teruggebracht naar archangel in de KTB (in Daniël 10: 13 kanttekening 40). Op blz. 56 staat in 2 Kronieken 16:12 kanttekening 31 KTB niet 'van de medicijns' maar 'van de medicijnmeesters.' Overigens stond dit ook al in de driedelige kanttekeningenbijbel van den Hertog niet. Wellicht heeft de auteur een uitgave voor zich gehad die dat wel zo heeft. Deze kleine aanmerkingen nemen niet weg dat het nu verschenen boek een goed hulpmiddel is om moeilijke woorden of uitdrukkingen uit de Statenbijbel te verstaan.

Drs. P.A. Zevenbergen, *Wat betekent...? Gebonden, 150 blz., Uitgeverij Gebrs. Koster, Barneveld, ISBN 978-90-5551-468-7.* De ondertitel luidt: 'Toelichting bij moeilijke woorden in de Statenvertaling.' A. van Heteren

Ds. G.M. de Leeuw, *Barmhartigheid in Bethesda, gebonden, 167 blz., € 13,95 (na 1 okt. € 15,95), Uitgeverij 'de Ramshoorn' Goes, ISBN 97890-76466-712.*

De auteur is predikant van de Gereformeerde Gemeente in Ridderkerk. Het keurig uitgevoerde boek bevat 70 korte meditaties over Johannes 5: de geschiedenis van de man die 38 krank was geweest te Bethesda. De Heere Jezus zoekt hem op en geneest hem op zijn machtswoord. Veel behartenswaardige dingen worden in dit boek aangetroffen. Zo lezen we op blz. 35 dat patiënten wachten op de dokter die langs zal komen. Steeds gaan de ogen naar de deur of hij al komt. Zo is het ook met het ware wachten door de Geest gewerkt. De Psalmddichter verwoordt dit zo: 'Ik blijf den HEER' verwachten.' Op blz. 38 wordt de vraag aan de orde gesteld hoe wij ons gedragen en wat wij zeggen als we in het ziekenhuis liggen. We lezen dan het volgende: "Veel schuld gaat mee naar huis als we net zo oppervlakkig als de wereld zelf onze tijd in het ziekenhuis doorbrengen. En, ik weet het wel, het valt niet mee; er is bijna geen plaats voor de waarheid. Maar dit is zeker: als de Heere overkomt, dan maakt hij plaats. En dan maken we geen onderscheid in het aanspreken van onze medemens. Waren er maar meer inkomsten in dat opzicht, dan waren er ook meer uitgaven. Men verwacht het toch wel van ons. En nu maakt het een groot verschil of we iets uit plicht doen of door de liefde gedrongen worden." Indringende vragen worden gesteld. Bijvoorbeeld op blz. 101 "Zieke thuis of in het ziekenhuis, wat zal het er toch voor een ieder persoonlijk op aankomen, of we in ons leven geestelijk zijn opgewekt uit onze doodstaat, waarin we allen zonder onderscheid ons bevinden. Hoe ontzettend weinig bekommernis is er toch, ook in de ziekenhuizen, over ons eeuwig wel of wee. Het gaat alles over het lichaam, alsof de mens geen ziel omdraagt die voor een eeuwigheid geschapen is. En nu is de Zoon des mensen gekomen. Niet om de zielen der mensen te verderven, maar om te behouden. Levende onder die waarheid, zullen we God nooit de schuld kunnen geven." We willen besluiten met weer te geven wat de auteur schrijft naar aanleiding van de woorden in Johannes 5:39 'Onderzoekt de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het, die van Mij getuigen.' We lezen dan op blz. 136 en 137 "Onderzoekt de Schriften. Daarin ligt opgesloten het begrip zoeken, iets zoeken, navorsen, uitspitten, uitgraven, zoals in de mijnbouw. Denk ook aan de schat in de akker. Wanneer wij nu zouden vragen

aan al die mensen van dat kijk- en luistergenot, of ze daarin ook iets van wezenlijke waarde gevonden hebben, dan zullen ze eerlijk moeten bekennen van niet. Als we datzelfde zouden vragen aan velen, die ook alleen voor ontspanning lezen, zou hun antwoord ongeveer op hetzelfde neerkomen. Maar, en daar gaat het ons nu om, daar is ook nog een volk dat kennis heeft aan een wezenlijk leesgenot. Dat zijn de zulken die op zoek zijn naar dat getuigenis van Hem. Zeker, dat kost inspanning. Vooral als ons lichaam ziek is, lezen we soms maar heel weinig, doch altijd met die levensvraag: Och, dat ik Hem vinden mocht. Geliefde zieke lezer thuis of ergens anders, en ook de gezonde mensen, ook onze jeugd, we sluiten weer af met u de vraag te stellen: Hoe leest gij? Het gaat op een eeuwigheid aan; ook onze lectuur moeten we verantwoorden. Lees toch veel in Gods Woord; het eeuwig leven is erin te vinden. De Heere helpe onze zieken, zwakken, bejaarden en eenzamen." Het boek over Johannes 5 is geschikt om te lezen voor zieken en ouderen. Maar ook jongeren die nog gezond zijn, kunnen er hun winst mee doen.

Ds. P. van Ruitenburg, *Een mooie leeftijd, gebonden, 72 blz., Uitgeverij Den Hertog B.V., Houten, 2^e druk 2007, ISBN-13: 978-90-331-2006-0.*

Bij het ouder worden liggen er zeker nog taken, maar kan er ook sprake zijn van eenzaamheid en zorgen. Men kan zich vergeten voelen. Dan kan het tot troost zijn dat de Heere van Zijn kinderen afweet, ook als zij oud geworden zijn. De laatste jaren kunnen wel de beste zijn. We lezen op blz. 9 "Vergeet niet dat God de boom een keer om gaat hakken. De vraag is of we met onze armzaligheid en schuld de toevlucht hebben leren nemen tot Christus." Er staan in dit boekje heel wat zaken die aan ouderen stof tot nadenken geven en waarin zij zich zullen herkennen.

Persbericht

BUREAUMANAGER MAARTEN VAN MIDDELKOOP VERTREKT BIJ LCJ

SLIEDRECHT – 2 JULI 2008 - Het bestuur van het LCJ (Landelijk Contact Jeugdwerk) maakt hierbij officieel bekend dat zij haar bureau manager Maarten van Middelkoop (31) eervol ontslag heeft verleend per 1 september van dit jaar.

Maarten is benoemd bij Stichting Woord en Daad op als manager op de afdeling

bedrijfsontwikkeling. In die functie zal hij zich bezig houden met de ontwikkeling van het midden- en klein bedrijf in het Zuiden waaraan Woord en Daad via haar partnerorganisaties steun verleent. Vanuit die functie zal hij ook deel uitmaken van het managementteam van Woord en Daad.

Het bestuur is dankbaar voor de acht jaar dat Maarten zijn krachten heeft gegeven aan het werk voor het LCJ en betreurt zijn vertrek in hoge mate, maar heeft met begrip en respect kennis genomen van zijn overstap. Met zijn betrokkenheid, enthousiasme en deskundigheid heeft hij zich laten ken-

nen als een bruggenbouwer bij uitstek. Als jeugdwerkadviseur en later ook als bureaumanager heeft Maarten intensief samengewerkt met de vele tientallen vrijwilligers in de verschillende commissies en jeugdcontacten. Ook heeft de organisatie dankzij zijn werk aan professionaliteit gewonnen.

Deze maand hoopt Maarten de lopende zaken af te ronden en zijn werk over te dragen aan collega's, bestuur en commissieleden.

In de komende periode beraadt het bestuur zich op de procedure voor de opvolging van Maarten. Het vraagt de

voorbereiding van een ieder of de Koning van de Kerk ook dit werk in Zijn Koninkrijk wil blijven gedenken, zodat de ontstane vacature niet lang onvervuld zal blijven.

Reis Beijing-China (5 dgn)

Nog 3 plaatsen!

Wilt u iets bijzonders zien, beleven en meemaken o.l.v. een ervaren reisleader/China-zakenreiziger?

Op verzoek en n.a.v. de enthousiaste reacties vanwege het succes van de 2 vorige reizen in 2006 en 2007 voor de 3de keer aangeboden; bijzondere Beijing-stedentrip! Vertrek DV ma. 22 sept. 2008, terug op vrijdag diezelfde week. Wie gaat er mee? Jong & oud, nog enkele plaatsen!

U bezoekt alle hoogtepunten van Beijing (de Chinese Muur, de Verboden Stad, Plein van de Hemelse Vrede, het Zomerpaleis, Hemeltempel, de Hutongs en enkele andere excursies) waar u ruim de tijd voor heeft. Beleef de bruisende economische bloei van China!

Aanbieding: € 998,- alle kosten inbegrepen! (excl. tax) met verblijf in een uitstekend hotel en volledig excursie-pakket.

Voor info; stuur e-mail naar: Lvandeweerd@yahoo.com
Tel. 06-18 16 80 92 - VOOR 16 AUG. BOEKEN

Stichting steun
**Messias
belijdende
Joden**

Postbus 22 3860 AA Nijkerk

Voor informatie:
Ds. G. Bouw.
Tel.: 0172 - 470040
E-mail: g.bouw@solcon.nl

Steun de
evangelieverkondiging
door Messiasbelijdende
Joden in Israël

Stort uw gift
op rekening 37 78 53 496 (Rabobank)
of 833 07 97 (Postbank)

Wij verzorgen graag een lezing
of diaprojectie op uw gemeenteavond
of verenigingsavond

Vakantie op Texel

De Verrassing.nl

Veertien accommodaties, waaronder acht bungalows en vijf nieuwe chalets.

De Noordel

Park achter De Verrassing. Vijf luxe bungalows met veel privacy.

De Noorderhoeve.nl

Twee vakantiewoningen voor zorgvakanties. Ook uitermate geschikt voor minder validen.

Boeken? Bel 0222 31 89 06

Zorg dichtbij

- Waar u ook woont, Agathos brengt zorg dichtbij:
- Huishoudelijke verzorging
 - Persoonlijke verzorging
 - Verpleging
 - Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur